

นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

NAKHON MAE SOT : DEVELOPING A MULTICULTURAL SOCIETY FOR RECONCILIATION

ทัศนีย์ เนื่องดัด¹, พนมพร เมฆพัฒน์, และอำนาจ ทาปิน

Thatsanee Nueangdad¹, Phanomporn Mekphat, and Amnaj Thapin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ตาก

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Tak Buddhist College.

Email : kea1811@hotmail.com¹

Received 17 November 2023; Revised 21 December 2023; Accepted 24 February 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 150 รูป/คน และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการสัมภาษณ์ย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน 7 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของชุมชนอำเภอแม่สอด เป็นแบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำความเข้าใจและการศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยไม่ขัดกับหลักปฏิบัติทางศาสนา สิ่งที่สำคัญ คือ การช่วยเหลือด้านสังคม เศรษฐกิจ สาธารณะสงเคราะห์ ช่วยเหลือความทุกข์ยากเดือดร้อน เป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบญาติพี่น้อง รักความสงบและช่วยเหลือกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน ให้อิสระทางความคิดไม่กีดกันทางศาสนา รู้จักแยกแยะระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตกับเรื่องศาสนา และมีศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม คือ วัด และโรงเรียน 2) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เริ่มจากระบบการศึกษา สอดแทรกเทคนิควิธีการสอนกระตุ้นเยาวชนให้เกิดความสนใจและอยากเรียนรู้ สร้างกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในชุมชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง อาทิ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีงานบุญ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความต่างทางด้านศาสนาวัฒนธรรมแต่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ข้อปฏิบัติศาสนาของตนเอง โดยผู้ใหญ่ ผู้นำทางศาสนาแสดงพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนเห็นเป็นตัวอย่าง 3) การเสริมสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่าย เป็นการดำเนินงานแบบเฉพาะกิจ เป็นการร่วมด้วยช่วยกันระหว่างกลุ่มศาสนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม ขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้าด้วยกันด้วยความสมัครใจ ใช้กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีเป็นตัวเชื่อมโยง

คำสำคัญ: สังคมพหุวัฒนธรรม; การอยู่ร่วมกัน; สมานฉันท์.

Abstract

This research article has the objective To study the general conditions and problems and obstacles of living together in a harmonious multicultural society. To develop a multicultural society for living together harmoniously in a multicultural society. To strengthen the network for developing a multicultural society, living together in harmony, is an integrated research method. Quantitative research format, 150 photos/person, and participatory action research. It was a small group seminar of 7 religious experts and 9 academic experts. Content data was analyzed and a descriptive lecture was written.

The research results found that; 1) General conditions of the community in Mae Sot District It is a form of helping and supporting each other. Respecting each other Understanding and studying each other's cultures Without conflicting with religious practices, what is important is helping with social misfortunes. public welfare Help with suffering It is a community characterized by social relationships of relatives. Love peace and help each other. Have a close relationship with each other Give freedom of thought without religious discrimination. Know how to distinguish between lifestyle and religion. And the center for carrying out activities is the temple and school. 2) Developing a multicultural society for living together in harmony Starting with the education system, which incorporates teaching techniques to stimulate youth to be interested and want to learn. Create activities for youth to participate in the community to learn and practice, such as Songkran traditions. merit-making tradition It is an indication of the strength of living together in a multicultural society that has different religions and cultures but can do activities together under their own religious practices, with elders and religious leaders demonstrating their behavior as good examples. for the youth to see as an example 3) Strengthening networks for coexistence in a multicultural society It is the operating model of network partner organizations. It is a special operation. It is a joint effort between religious groups to exchange knowledge about differences in religion and culture. Driving under a collaborative model in the form of voluntary unity. Use traditional cultural activities as a link.

Keywords: multicultural society; living together; Reconciliation.

บทนำ

อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศ กนพ.ที่ 1/2558 หนึ่งในแนวทางของระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก โดยเป็นศูนย์กลางการค้าที่ติดต่อกับเมืองเมียวดีในประเทศพม่า อำเภอแม่สอดเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในปัจจุบัน จากอัตราการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่าจำนวนมากมายมหาศาลต่อวัน และการเข้ามาลงทุนในกิจการ

ต่างๆ ของนักลงทุนไทยและนักลงทุนต่างชาติ การหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวในไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และการข้ามแดนของชาวต่างชาติมาเพื่อประกอบอาชีพ จนกลายเป็นเมืองสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเป็นเมืองที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าภาวะข้ามแดนจากสถานการณ์ทางสังคมและการเมืองของประเทศพม่า ตลอดจนมนต์เสน่ห์อันเป็นอัตลักษณ์ของอำเภอแม่สอด จึงเป็นเหตุให้อำเภอแม่สอดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ที่มาจากคนหลายเชื้อชาติเข้ามาอยู่ในสังคมเดียวกัน

สังคมพหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง ปัจจุบันที่สังคมประกอบด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นสร้างขึ้น และจับต้องได้ เช่น เครื่องแต่งกาย อาหาร อาคาร บ้านเรือน ยานพาหนะต่างๆ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ภาษา แนวคิดทางการเมือง การกีฬา เป็นต้น ล้วนมีความสำคัญและจำเป็นต่อสมาชิกทุกคนที่อยู่ร่วมกัน สังคมที่บุคคลมีความหลากหลายในมิติของภาษา เชื้อชาติศาสนา วัฒนธรรมประเพณีมาอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น การยอมรับถึงความหลากหลายความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ในวัฒนธรรมอื่นอันมิใช่ของตน แต่จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่จนกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

ดังนั้น การศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการอยู่ร่วมกันแบบญาติพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ใช้หลักการเพื่อแผ้ว ไม่แบ่งแยก เคารพให้เกียรติในความเป็นตัวตนที่มีใจของตน นำไปสู่การสร้างมิตรที่ดีต่อกันเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน เพื่อยกระดับการเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์
2. เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคมโดยมีเป้าหมายให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติที่บทเรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมา หากทบทวนย้อนอดีตตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 จนถึงฉบับที่ 10 พบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมแต่

ละยุคสมัย เพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดีกินดีมีความอบอุ่นอยู่ร่วมกันเป็นปรกติสามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้ การพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่าเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม ซึ่งต้องเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหวาดหวั่น ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรีความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตน

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง ประชากร หรือกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่งซึ่งมีความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์การสื่อสาร รวมถึงบุคคลที่มาจากพื้นฐานหรือ อัตลักษณ์เดียวกัน สังคมพหุวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ชาติพันธุ์ศาสนกิจ พิธีการต่าง ๆ ภาษา การแต่งกาย วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์รวมถึงการสื่อสาร มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์ จึงนำไปสู่การมีกฎ กติกา มารยาท การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมพหุวัฒนธรรม ดำเนินไปตามครรลองของสังคมได้ดี

หลักการสำคัญของสังคมพหุวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นในทุกสังคม ซึ่งล้วนต่างมีความหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับทุกคน ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในรายละเอียดทุกแง่มุม เพราะเมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น รูปแบบหรือวิถีชีวิตของทุกคนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และทำความเข้าใจจึงเป็นความสำคัญยิ่ง

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน คือการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปของกฎระเบียบหรือกฎหมาย และมีคุณธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่ตนเองนับถือจะทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อน ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้

4. แนวคิดการสร้างเครือข่าย เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ เป็นการเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการทำงานที่ได้รับการยอมรับทั้งในภาครัฐกิจเอกชนที่แสวงหากำไร และองค์การพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัครของประชาชน จนถึงองค์การระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีองค์การใดที่จะมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากร เงินทุน ฯลฯ หรือถ้ามีก็อาจมีน้อยมาก ฉะนั้นการระดมเอาส่วนที่ดีแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม หรือแต่ละองค์กรมีเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้ลดข้อจำกัดในการทำงานลงด้วย การสร้างเครือข่าย เป็นการติดต่อ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายมีการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อด้วยการ

เผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่นการส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method Research) โดยเป็นศึกษาทั้งเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ อำเภอแม่สอด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะสงฆ์ องค์การภาครัฐ ประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์(พุทธ) ชาติพันธุ์(พม่า) ชาติพันธุ์(อิสลาม) ชาติพันธุ์(คริสต์) ชาติพันธุ์ (กระเหรี่ยง) จำนวน 150 รูป/คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบง่าย และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา จำนวน 7 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการ จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประเด็นการสอบถามสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และข้อเสนอแนะ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(Semi Structure Interview) และใช้สื่อบันทึกเสียง ใช้ผลการศึกษามาริเคราะห์ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และ

3.การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ศึกษาการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรม การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิจัยเอกสารวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง นครแม่สอด : การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น คือ การเคารพให้เกียรติกันในฐานะความเป็นมนุษย์ ($\bar{x}$ - 4.61) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพตามกฎหมาย ($\bar{x}$ - 4.52) การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ($\bar{x}$ - 4.55) ใช้หลักทางศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{x}$ - 4.57) และมีรูปแบบการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{x}$ - 4.56) ศึกษาสภาพทั่วไปการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า ใช้หลักการเผื่อแผ่ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนาและชาติพันธุ์ได้อย่างชัดเจน รูปแบบการอยู่ร่วมกันเป็นแบบฉันท์

น้อง ประเพณีวัฒนธรรมมีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมบางกิจกรรมต้องจัด 2 ประเพณี คือ ประเพณีไทยและประเพณีพม่า เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของศาสนานั้นๆ เพราะศาสนาได้ยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ก็ยังคงใช้ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยกับภาษาพม่า คนในอำเภอแม่สอดมองว่าทุกศาสนาทุกชาติพันธุ์ไม่ใช่คนแปลกหน้าแต่มองว่าเป็นคนคุ้นเคยกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้นำของแต่ละศาสนาชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ปัญหาเล็กน้อยก็สามารถแก้ไขได้ ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาของสังคมพหุวัฒนธรรม

2. การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การจัดกิจกรรมร่วมกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ – 4.57) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ – 4.57) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ – 4.32) การผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ – 4.33) และการส่งเสริมและสนับสนุนทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ($\bar{X}$ – 4.42) การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ พบว่า ทุกศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านวัฒนธรรม ภาษา มีจัดกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรม ประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดเวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณี ศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรมประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ สอดคล้องกับ สุไรยา วานี “การอยู่ร่วมกันของชุมชนในสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้เกิดลักษณะของการเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน อัตลักษณ์ หรือ Identity เพื่อใช้ยึดเหนี่ยว

3. การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ อยู่ในระดับมาก คือ องค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ($\bar{X}$ – 4.15) บทบาทในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเป็นผู้นำศาสนา, ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน, ผู้นำกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน, อสม., จิตอาสาฯ ($\bar{X}$ – 4.29) การจัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ – 4.09) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ – 4.13) และมีการลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกัน MOU ระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กลุ่มๆ ในสังคมพหุวัฒนธรรม ($\bar{X}$ – 3.99)

การเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ พบว่า ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด มีเพียงกลุ่มศาสนิกสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยผู้นำศาสนา 5 ศาสนา ผู้นำชาติพันธุ์ในรูปแบบผู้นำชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนในการสื่อสารประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมต่างๆ และเครือข่ายกลุ่มศาสนาชาติ

พันธ์ร่วมกับส่วนราชการในบริบทต่างๆ โดยมีส่วนราชการทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรม การสร้างเครือข่ายที่รวมกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ในสังคมพหุวัฒนธรรมอำเภอแม่สอด สามารถดำเนินการได้ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์กับส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การพัฒนาระบบกลไกและการกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานของเครือข่ายร่วมกัน สอดคล้องกับ รัฐิมา พรหมทอง การบูรณาการทางสังคมข้ามวัฒนธรรมของผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่นพำนักระยะยาว กิจกรรมก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่าย ตามหลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในรูปแบบการมีส่วนร่วม การให้การสนับสนุนส่งเสริมกัน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับ ลำพอง กลมกุล พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายูเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น

ทั้งนี้ การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญแห่งการสร้าง ความเข้มแข็งและเป็นแนวทางการพัฒนาให้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ที่เป็นส่วนหนึ่ง ในการขับเคลื่อนระบบกลไกการพัฒนาสังคมประเทศได้ จากการร่วมกันของกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์และส่วนงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบกลไกและกำหนดวัตถุประสงค์รูปแบบการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายสู่ความเป็น เครือข่ายที่สมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า 1) ศึกษาสภาพทั่วไป และปัญหา อุปสรรค การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ พบว่า เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยใช้หลักทางศาสนาที่เป็นหลักประจำใจของทุกศาสนา เนื่องด้วยทุกศาสนาจะสอนให้ทุกคนเป็นคนดี รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา และมีการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมความหลากหลายของแต่ละศาสนาและชาติพันธุ์อย่างชัดเจน การอยู่ร่วมกันเป็นแบบฉันพี่น้อง ด้านประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับประเพณีงานบุญ ประเพณีงานบวช บางพื้นที่จัดกิจกรรมจัด 2 ประเพณี คือ ประเพณีไทย และประเพณีพม่า เช่น วัดมงคลนิมิต วัดไทยวัฒนาราม เป็นต้น เนื่องด้วยเป็นประเพณีเฉพาะของชุมชนนั้น เพราะยึดรากฐานความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีไว้ แต่ก็สามารถจัดกิจกรรมร่วมกันได้ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมของตน การทำกิจกรรมของสงฆ์ก็ใช้ 2 ภาษา ภาษาไทยกับภาษาพม่า ผู้นำของแต่ละศาสนา ชาติพันธุ์ มีการไปมาหาสู่กันเสมอ พบปะพูดคุยกัน ทำให้คนในอำเภอแม่สอดอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้โดยไม่มีปัญหา หลักทางศาสนาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกัน ใช้หลักการเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หลักการเมตตาธรรม หลักสามัคคีธรรม แนวทางการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน คือ การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน สามัคคีกัน ไม่เลือกปฏิบัติ การจัดกิจกรรมบางกิจกรรมต้องจัดในโรงเรียน เนื่องจากบางศาสนามีข้อปฏิบัติเฉพาะ มีการจัดกิจกรรมลดข้อว่าง เป็นกิจกรรมระหว่างกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์บนพื้นฐานข้อจำกัดทางศาสนาชาติพันธุ์นั้นๆ รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานของการให้เกียรติกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนเอง มีการพัฒนากระบวนการความเข้าใจเข้าถึงในความเป็นชาติพันธุ์ และส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของศาสนาและวัฒนธรรมตามสิทธิที่จะได้รับการศึกษา

2) เพื่อพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสมานฉันท์ ทุกศาสนาได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและเป็นจุดบ่งบอกความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การเรียนรู้ซึ่งกันและกันทางด้านศาสนาวัฒนธรรมภาษา มีจัดกิจกรรมผ่านคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ระหว่างศาสนาในพื้นที่ โดยการขับเคลื่อนของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก ในมิติวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันระหว่างศาสนา โดยมีโรงเรียนเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดเวทีเสวนาทำความเข้าใจให้แก่เด็กและเยาวชนทุกศาสนา โดยร่วมกับผู้นำทุกศาสนาและวัฒนธรรมในประเด็นความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีศาสนาร่วมกัน โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์ เพราะเป็นเมืองที่ให้การช่วยเหลือกันในงานบุญพิธี วัฒนธรรมประเพณี บนพื้นฐานของความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมที่ทันสมัยร่วมสมัยและเป็นที่ต้องการของสังคมเพื่อสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม ในบริบทการทำความเข้าใจร่วมกันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเอาศาสนาเป็นแกนกลางสำคัญในการเดินคู่กับการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลง การพัฒนา ไม่ได้เป็นอุปสรรคทำให้คนในโลกปัจจุบันเดินคู่กับศาสนาได้ การเปิดโอกาสในการศึกษาให้กับทุกศาสนาชาติพันธุ์ โดยไม่มีการแบ่งแยกหรือปิดกั้นความต้องการในการศึกษา มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน ส่วนราชการดำเนินงานตามพันธกิจมีการบูรณาการทางวัฒนธรรมประเพณี จัดกิจกรรมทางศาสนาฯ ร่วมกันภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ ด้านสังคมสงเคราะห์ ศึกษาสงเคราะห์ ศาสนาสงเคราะห์ สาธารณะสงเคราะห์ ร่วมช่วยเหลือทุกด้าน และร่วมกิจกรรมกับทุกศาสนา บางกิจกรรมใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ได้ใช้โรงเรียนในการจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนามในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา

3) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ยังไม่มีองค์กรภาคีเครือข่ายในสังคมพหุวัฒนธรรมในการเสริมสร้างเครือข่าย มีเพียงการประชุมกันเฉพาะภารกิจ รัฐเป็นองค์กรกลางในการดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นแกนกลางประสานงาน มีกลุ่มจิตอาสาของหมู่บ้าน ที่รวมกันทุกเชื้อชาติศาสนา กรมการปกครอง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก มีเวทีงานสมานฉันท์ของผู้นำศาสนาได้พบกันในวงสนทนาโดยการประสานจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตาก การจัดเวทีสมานฉันท์ในระดับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยส่วนราชการจัดที่โรงเรียนบ้าง วัดบ้าง มีตัวแทนชุมชน วัด โบสถ์ มัสยิด เป็นคณะกรรมการภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลอำเภอแม่สอด มีมูลนิธิเป็นองค์กรเครือข่ายของสังคมพหุวัฒนธรรม ในการให้การสงเคราะห์และบรรเทาสาธารณภัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม ภายใต้กระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศาสนา มีพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนต่างๆ การทำความเข้าใจในบทบาทการดำเนินงานร่วมกันโดยมุ่งประเด็นการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้องค์กรกลางในการสร้างความร่วมมือกันระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมในรูปแบบของภาคีเครือข่าย มีเครือข่ายสภาวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่าย และเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดกิจกรรม ผ่านคณะกรรมการศาสนิกสัมพันธ์ของจังหวัดในการดำเนินงานจิตอาสาและสาธารณะประโยชน์ รูปแบบ

การดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่าย เป็นการดำเนินงานแบบเฉพาะกิจ เป็นการร่วมด้วยช่วยกัน ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มศาสนา แต่ละศาสนามีข้อห้ามแตกต่างกันวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน เรียนรู้และเข้าใจกันระหว่างศาสนาวัฒนธรรม ขับเคลื่อนภายใต้รูปแบบความร่วมมือกันในลักษณะการรวมความสามัคคีเข้าด้วยกันด้วยความสมัครใจ ใช้กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี เป็นตัวเชื่อมโยงกลุ่มศาสนาชาติพันธุ์ การเสริมสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายการอยู่ร่วมกันสามารถที่จะพัฒนาและสร้างองค์กรภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นปึกแผ่น โดยการที่มีองค์กรกลาง ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และชาติพันธุ์ มาเป็นกรรมการกลางในการสื่อสารร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งในการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

สรุปองค์ความรู้

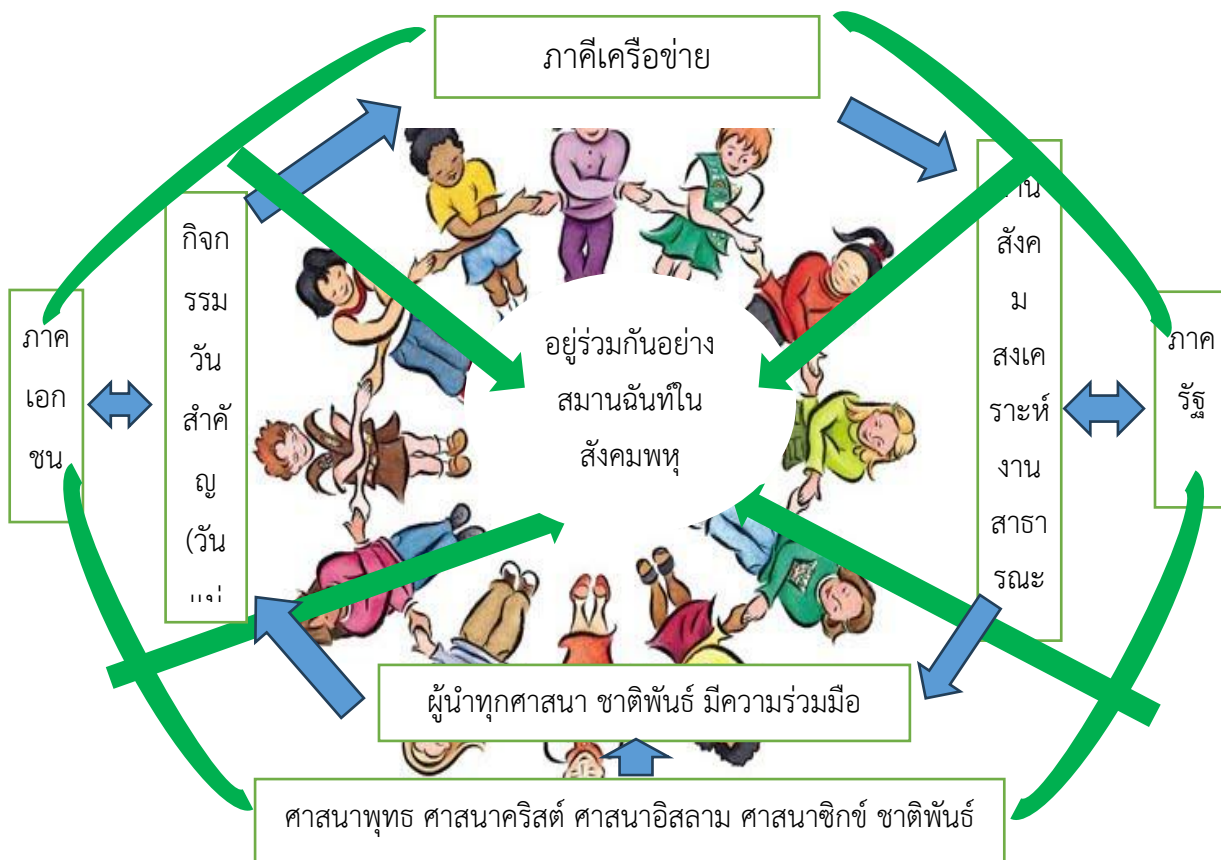
จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีความหลากหลายทางด้านการนับถือศาสนา และเชื้อชาติที่ส่งผลให้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม แต่ในความหลากหลายก็ยังโชคดีที่มีสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมด้วยความสมานฉันท์ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือ ความแตกต่างทางด้านวิถีคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาที่แต่ละคนต่างได้รับการอบรมสั่งสอนตามพ่อแม่และบรรพบุรุษที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น การเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเคารพในการปฏิบัติที่มีความแตกต่างของศาสนิกชนศาสนาอื่น “ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี” เป็นคำกล่าวที่เราจะได้ยินบ่อย ๆ และต่างก็คงเชื่อมั่นในคุณงามความดีตามหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา และทุกคนมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและหมั่นศึกษาไฟเรียนรู้ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักคำสอนที่ถูกต้องแห่งศาสนาของตน และต่างนำพาไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ก็จะนำพาไปสู่ “สันติสุข” และ “สมานฉันท์” ในสังคม

สิ่งจำเป็นของความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมทุกคนต้องเรียนรู้ เข้าใจ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ ไม่ด้อยค่าหรือคุกคามอัตลักษณ์ ความเชื่อ ความศรัทธาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกและการวางตัวที่ยากลำบากต่อกัน และการปฏิบัติอย่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกัน

กิจกรรมร่วมในสังคม อาทิ วันสำคัญของชาติ (วันแม่แห่งชาติ) ทุกศาสนาชาติพันธุ์ล้วนมีแม่กันทุกคน กิจกรรมวันแม่แห่งชาติถือเป็นกิจกรรมที่ทุกศาสนาชาติพันธุ์เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความปลื้มปิติ แสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ไร้พรมแดน

ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านสาธารณะสงเคราะห์ ได้รับความร่วมมือระหว่างศาสนิกศาสนาต่าง ๆ ในชุมชน อำเภอ และจังหวัด ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่แบ่งแยกศาสนา ชาติพันธุ์ และให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่เดือดร้อนที่ไม่สามารถกำหนดวิถีทางในการดำรงชีวิตได้ (พวกเขาไร้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง) ให้เขามีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนา ชาติพันธุ์

หรือเรียกว่า การสร้างภาคีเครือข่าย เริ่มจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่จะให้เกิดพลังสร้างสรรค์ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ต่อไป

ภาพที่ 1 การพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะ

ความแตกต่างทางศาสนาชาติพันธุ์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนาชาติพันธุ์ และปิดช่องว่างของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมลดน้อย หรือเบาบางลงไป เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว มีการคิด มีการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ พร้อมทั้งจะเผชิญกับการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น แต่ละคนในสังคมมีจิตสำนึกของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมประชาชนมีสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตทางกฎหมาย ทำให้สังคมมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น มีเอกลักษณ์ร่วมกัน ให้การศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส และผู้นำทางศาสนาควรจัดการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรม เพื่อหล่อหลอมรวมความรู้ ความเข้าใจ ด้านสังคม วัฒนธรรม ใช้ศาสนาเป็นตัวเชื่อม เช่น มีกิจกรรมกวาดลานวัด ล้างสุขา ทำความสะอาดศาสนสถาน มัสยิด โบสถ์ วัด ให้มีความตระหนักต่อสังคมพหุภาคี จัดเวทีสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการระหว่างศาสนาโดยมีเวทีกลาง โดยนักวิชาการทางศาสนาที่แท้จริง มีเวทีกลางทางสื่อต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย สื่อโซเชียล เฟสบุ๊ก ไลน์ อื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรม ปัญหาของแต่ละชุมชนมีแนวทางแก้ไขปฏิบัติอย่างเป็น

รูปธรรมอย่างสม่ำเสมอ ควรมีวิธีการ หรือ เวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนและเรียนรู้พูดคุยกันอย่างเป็นรูปธรรม อย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

2.ในการวิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทศาสนิกสัมพันธ์ ในการบริหารกิจกรรมด้านสังคมเศรษฐกิจ สังคม เศรษฐกิจ ในแต่ละชุมชน ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

References

- Brahmagunabhorn (P.A. Payuto). (2012). Importance of Buddhism. No.10 Bangkok: Sahathamika Printing House. Pages 24.
- Lampong Klomkul. 2017. Religious cultural pluralism and the ways of coexistence of China and Malays. Bodhi Research Journal. 2(2). Pages 85.
- Rujikarn Sanont. (2020). Developing a collaborative network in a multicultural society of young leaders towards a sustainable learning community. Journal of Bangkokthonburi University. 9(2). Pages 7.
- Suraiya Wani. (2013). Community coexistence in a multicultural society. Journal of Politics and Governance 4(1). Pages 204-219.
- Thitima Promtong. (2022). Cross-Cultural Social Integration of Japanese Elderly LongTermStayin Chiang Mai. 16(47). Pages 355.
- Utai parinyasutinun. (2013). Conflict Management for Empowerment of Restorative Justice of Khuan So Community. Journal of Social Research. 36(2). Pages 73.

